

Kaupunkiympäristön palvelualue

Lahden kaupungin lupaehdot mikroliikenteen operointiin (LUONNOS)

Tämä dokumentti sisältää lupaehdot, joilla mikroliikkumisen palveluntarjoajat saavat Lahdessa operoida. Ehdot on laadittu koskemaan ensisijaisesti sähköpotkulautojen vuokrauspalveluita tarjoavia yrityksiä, mutta niitä tulee noudattaa myös muiden mikroliikkumisen välineiden vuokraustoiminnassa. Lupaehtoja ei kuitenkaan sovelleta pienimuotoiseen, alle 50 välineen vuokraamistoimintaan (esim. hotellien omat vuokrapyörät) eikä Lahden kaupungin hankkimaan asemalliseen kaupunkipyöräpalveluun, jonka operointiehdoista on sovittu kaupungin ja palveluntuottajan välisessä sopimuksessa. Liikkumispalvelulain mukaisesti kaupunki voi muuttaa ehtoja myös kesken toimintakauden. Näissä lupaehdoissa 'operaattorilla' tarkoitetaan toimijaa, jonka vastuulla on palvelun järjestäminen ja siihen kuuluvat toiminnot, kuten palvelun tarjoaminen, liikkumisvälineiden huollot, siirtely, asiakaspalvelu jne., riippumatta siitä onko operaattorilla käytössä alihankkijoita/sopimuskumppaneita. Operaattori vastaa siitä, että kaupungin operaattorilta edellyttämät asiat toteutuvat riippumatta siitä, kuka palvelun tai sen osa-alueen tosiasiaassa tuottaa. Lahden kaupungin lupaehtojen ohella operaattorin tulee noudattaa Suomessa voimassa olevia lakeja ja asetuksia, joilla liikennettä ja ennen kaikkea mikroliikkumista säädellään. Merkittävimmät toimintaa koskevat kansalliset lait ja asetukset ovat:

1. Tieliikennelaki
2. Ajoneuvolaki
3. Liikennepalvelulaki
4. Asetus ajoneuvojen käytöstä tiellä
5. Laki ajoneuvojen siirtämisestä
6. Kuluttajansuojalaki

1. Toiminnan käynnistäminen ja yhteistyö

Lahti haluaa edistää uusien liikkumisen palveluiden käynnistymistä alueellaan ja haluaa olla aktiivisessa yhteistyössä kaupungissa toimivien operaattoreiden kanssa. Toimintaa käynnistettäessä tulee järjestää tarvittava määrä neuvotteluita kaupungin ja operaattorin välillä, joissa käydään läpi

yhteistyön käytännöt ja voimassa olevat lupaehdot sekä sovitaan yhteydenpitotavoista. Toimintaa ei voi käynnistää ennen mikroliikenneluvan saamista. Operaattorin tulee kertoa toimintaa käynnistäessään kaupunkiin tuotavien liikkumisvälineiden maksimimäärä. Operaattorin on myös kuvattava jatkosuunnitelmansa toiminnan mahdolliselle laajentamiselle sekä alueellisesti että määrällisesti. Operaattorin tulee pitää kaupunki ajan tasalla palvelunsa suhteen ja informoida toimintaan liittyvistä merkittävistä muutoksista liikennepalvelulain mukaisesti. Pienistä muutoksista esim. toiminta-alueeseen ja välineiden määrään (alle 200 kpl lisäys) ei kuitenkaan tarvitse informoida.

Lahden kaupungilla ja operaattorilla tulee olla keväisin ennen operointikauden alkamista tapaaminen, jossa käydään läpi voimassa olevat lupaehdot sekä mahdolliset niihin tehdyt muutokset. Lisäksi kauden lopussa voidaan järjestää tapaaminen, jossa käydään läpi kauden onnistumiset ja haasteet sekä sovitaan jatkotoimenpiteistä. Operaattorin tulee lisäksi toimia yhteistyössä muiden maan- ja kiinteistönomistajien kanssa, mikäli nämä haluavat tehdä rajoituksia toiminnalle omistamillaan kiinteistöillä (esim. taloyhtiöt, yliopisto- ja sairaalakampukset). Operaattorin tulee varmistaa sujuva prosessi myös yksityisten maanomistajien suuntaan niin, ettei kaupungin tarvitse olla osallisena keskusteluissa, ellei maanomistaja erityisesti niin toivo. Operaattorin on kunnioitettava maanomistajien määräämisoikeutta asiassa. Operaattoreiden on varmistettava, että keskitetty asiakaspalvelu hoitaa palautteet oikeille käsittelijöille viipymättä, ellei yhteydenottoja voida ohjata suoraan asiantuntijoille.

Operaattorin tulee päivittää kielto- ja rajoitusalueiden rajauksia kaupungin pyynnöstä 48 tunnin sisällä.

2. Toiminta-alueet

Ennen toiminnan aloittamista sekä vuosittain ennen ajokauden käynnistämistä operaattorin on esitettävä kaupungille toiminta-alueensa. Lahden kaupungilla ei tällä hetkellä ole rajoituksia toiminta-alueeseen, vaan toimintaa voi järjestää kaikkialla kaupungissa. Toimintaa käynnistettäessä kaupunki voi antaa näkemyksensä sopivasta toiminta-alueesta, mutta operaattori voi valita toiminta-alueensa myös itsenäisesti. Toiminta-alueen sisällä voi kuitenkin olla alueita, joissa ajo halutaan estää kokonaan (esim. metsät, puistot, urheilukentät, skeittiparkit jne.). Operaattorilla tulee olla teknisesti turvallinen ratkaisu estämään ajo tällaisissa kohteissa kaupungin niin vaatiessa. Kaupunki voi muuttaa tilapäisesti toiminta- ja rajoitusalueita esim. tapahtumien, työmaiden tai

kunnossapitotoimenpiteiden ajaksi. Kaupungin määrittämät ajokieltoalueet ovat saatavilla paikkatietomuodossa.

3. Liikkumisvälineiden määrä

Lahden kaupunki ei toistaiseksi rajoita vuokrattavien mikroliikkumisvälineiden kokonaismäärää kaupungissa.

4. Toiminta-ajat

Lahden kaupungin peruskausi mikroliikkumisen operointipalveluihin on 1.4.–15.11. Operaattori ei saa ilman erillistä kaupungin kirjallista (sähköposti) suostumusta operoida peruskauden ulkopuolisella ajanjaksolla. Mikäli operaattori haluaa laajentaa toimintakautta peruskauden ulkopuolelle, tulee operaattorin tehdä siitä erillinen hakemus sähköpostitse kaupungin yhteyshenkilölle, jossa operaattori kertoo hakemansa lisääjän. Hakemuksessa operaattorin on kuvattava, millä tavoin se varmistaa katujen kunnossapitoon liittyvien toimintojen sujuvuuden ja häiriöttömyyden sekä vuokrauspalvelun liikenneturvallisuuden. Kaupungilla on oikeus evätä operointi peruskauden ulkopuolella, mikäli se kokee esitetyn ratkaisumallin riittämättömäksi.

Kaupungilla on oikeus vaatia poistamaan liikkumisvälineet kadulta, mikäli säätilassa tapahtuu merkittävä pysyvämpi muutos, mikä estäisi välineiden turvallisen käytön. Operaattoreilla on 48 h aikaa poistaa tällaisessa tilanteessa laudat kadulta. Lautojen palauttamisesta takaisin kadulle tämän jälkeen on sovittava erikseen kaupungin kanssa (pois lukien turvallisuusvaatimukset, ks. kohdat nopeusrajoitukset ja liikenneturvallisuus).

Sähköpotkulautojen vuokraaminen perjantai-lauantai ja lauantai-sunnuntai -öinä sekä kiirastorstain ja pitkäperjantain sekä vappuaaton ja vappupäivän sekä juhannusaaton ja juhannusyön välisinä öinä on kiellettyä klo 23–06 välisenä aikana.

5. Pysäköinti

Liikenneturvallisuuden, liikenteen sujuvuuden, katuympäristön esteettömyyden ja siisteyden vuoksi Lahden kaupunki on määrittänyt alueita, joilla mikroliikkumisvälineiden pysäköinti on kokonaan kielletty. Operaattorin tulee ottaa kaupungin määrittämät kieltoalueet käyttöönsä ennen toiminnan

aloittamista ja operaattorilla tulee olla tekninen ratkaisu, joka estää pysäköinnin kielletyillä alueilla. Operaattorin tulee varmistaa, että käyttäjiä ohjeistetaan selkeästi pysäköintikieltoalueista. Operaattorin on sitouduttava päivittämään ohjeitaan ja taustajärjestelmiään viimeisimmällä voimassa olevalla versiolla pysäköintirajoitusalueista sekä ottamaan kaupungin toimittamat uudet pysäköintirajoitusalueet viipymättä käyttöön. Kaupunki voi muuttaa tilapäisesti pysäköinnin rajoitusalueita esim. tapahtumien, työmaiden tai kunnossapitotoimenpiteiden ajaksi. Kaupungin määrittämät pysäköinnin rajoitusalueet ovat saatavilla paikkatietomuodossa.

Lahden keskustassa on lisäksi käytössä ns. pakotetun pysäköinnin alue (liitteenä), jossa pysäköinnin on tapahduttava vain pysäköintiin varatuissa paikoissa. Operaattoreiden tulee teknisellä ratkaisulla ohjata tällä alueella pysäköinti tapahtumaan vain kaupungin sallituiksi määrittelemillä alueilla. Kaikkien liikkumisvälineiden ei tarvitse mahtua pysäköintiruutuihin, vaan pysäköinti-infran tarkoitus on osoittaa toivottu paikka pysäköinnille. Operaattorin tulee kuitenkin huolehtia, että digitaalinen raja pysäköintikohteiden ympärillä on riittävän tiukka ohjaamaan pysäköinti tehokkaasti fyysisesti pysäköinnille tarkoitettuun paikkaan. Yli 20 m etäisyydellä pysäköity liikkumisväline voidaan tulkita olevan hyväksytyn alueen ulkopuolella, jolloin sille voidaan tehdä maksullinen siirto. Samalla keskustan pakotetun pysäköinnin alueella operaattorin tulee käyttää vain pysäköinnille merkittyjä paikkoja liikkumisvälineiden jättöpaikkoina niitä siirtäessään. Mikäli pysäköintialueella on jo valmiiksi operaattorin liikkumisvälineitä yli tuon määrän, on operaattorin käytettävä toista pysäköintialuetta. Säännöllä pyritään takaamaan kaikille operaattoreille tasapuolinen mahdollisuus jättää liikkumisvälineitä merkityille paikoille.

Muilla alueilla operaattorin tulee käyttää jättöpaikkoina kadun reuna-alueita. Sijoittaminen ei saa kuitenkaan vahingoittaa kaupungin viheralueita tai kalusteita. Operaattorin tulee huolehtia, ettei liikkumisvälineitä jätetä operaattorin toimesta alle 2,5 m leveille jalkakäytävälle eikä lainkaan pyöräteille. Yhdistettyjä jalankulun ja pyöräilyn väyliä voidaan käyttää jättöpaikkoina vain, jos väylän leveys on vähintään 3,5 m. Keskustan rajoitusalueen ulkopuolella pysäköidyt laitteet on siirrettävä jättöpaikalle 48 tunnin sisällä.

Operaattorin sovelluksen on veloitettava käyttäjää ottamaan kuva pysäköidystä liikkumisvälineestä ajon jälkeen. Kamera-analytiikkaa on kehitettävä niin, että sovellus myös pystyy antamaan käyttäjälle palautteen, mikäli kuvassa ei esiinny lainkaan pysäköityä mikrolikkumisvälinettä tai sitä ei kyetä

tunnistamaan kuvasta. Operaattoreiden tulee myös käydä valokuvia läpi ja sanktioitava käyttäjiä selkeästi virheellisestä pysäköinnistä.

6. Ajonopeudet

Vuokrattavien sähköpotkulautojen suurin sallittu nopeus Lahdessa on 20 km/h. Suomen lainsäädännön mukaisesti niillä on ajettava tällöin pyörätiellä tai ajoradalla. Lisäksi Lahdessa on käytössä keskustan rajoitusalueilla 15 km/h maksiminopeusrajoitus vuokrattaville sähköpotkulaudoille.

Nopeusrajoitusalueita voidaan lisätä ja muuttaa kaupungin toimesta. Yöaikaan (klo 23–06) vuokrattavien sähköpotkulautojen enimmäisajonopeus Lahdessa on 15 km/h koko kaupungin alueella arkiöinä.

Operaattorilla on oltava käytössä tekninen ratkaisu, jolla voidaan rajoittaa liikkumisvälineen nopeus sijaintiperusteisesti mahdollisimman tarkasti. Operaattorin on sitouduttava päivittämään ja taustajärjestelmiään viimeisimmällä voimassa olevalla versiolla nopeusrajoitusalueista. Kaupungin määrittämät nopeusrajoitusalueet ovat saatavilla paikkatietomuodossa.

7. Liikenneturvallisuus

Operaattorin tulee opastaa käyttäjää hyviin ja turvallisiin ajo- ja pysäköintitapoihin ja kertoa toiminta-alueestaan sekä kaupungin rajoitetuista ja kielletyistä ajo- ja pysäköintialueista. Lisäksi operaattorin tulee opastaa yleisesti käyttäjää liikkumisvälineen käytön osalta. Ohjeistaminen pitää tapahtua vähintään asiakkaan liittyessä palvelun käyttäjäksi. Operaattorilla tulee olla sovelluksessaan käytössä reaktiotesti- tai muu vastaava tekniikka, jolla voidaan kyetä tunnistamaan päihtynyt käyttäjä. Operaattorin tulee varmistaa, että mikäli käyttäjä ei läpäise testiä, sähköpotkulautaa tai -pyörää ei voi ottaa käyttöön. Reaktiotesti on oltava käytössä vähintään arkiöinä (klo 23–06). Yöaikana (klo 23–06) käyttäjää tulee myös varoittaa sovelluksessa myös päihteiden vaikutuksen alla ajamisen vaaroista, vaikka pakollinen reaktiotesti olisi käytössä. Operaattorin tulee lisäksi suositella käyttäjilleen kypärän käyttöä. Operaattoria kehoitetaan kehittämään teknologiaa, joka kykenisi tunnistamaan kahden ja

useamman henkilön ajamisen samalla liikkumisvälineellä, ellei sitä ole sellaiseen tarkoitettu. Kyseessä on merkittävä liikenneturvallisuusriski ja kyseinen toiminta on lainvastaista. Tekniikan kehitystä pidetään suosituksena eikä ehdottomana vaatimuksena palvelulle. Operaattorilla on oltava voimassaolevat, toiminnan tarvitsemat vakuutukset ja liikennevakuutuksen osalta selkeästi kertoa vakuutuksen myöntäjän tiedot myös käyttäjille sovelluksessaan ja verkkosivuillaan.

8. Asiakaspalvelu

Operaattorin tulisi varata riittävät käsittelykanavat ja -henkilöstö asiakaspalautteen käsittelyyn. Operaattorin tulisi tarjota ylläpidettävät ja toimivat suomenkieliset internet-sivut tai mobiilisovellus, josta löytyy tarvittavat asiakaspalvelun yhteystiedot. Mikroliikkumisvälineen siirtotarpeita ja muita mahdollisia ongelmatilanteita varten on operaattorilla oltava puhelinnumero, yhdyshenkilö tai online-/mobiilipalautekanava.

9. Liikkumisvälineen siirtäminen

Liikkumisvälineiden siirtely on ensisijaisesti operaattorin tehtävä. Operaattorilla tulee olla riittävästi henkilöstöä, kalustoa ja varastointitilaa liikkumisvälineiden siirtelyä sekä pidempiaikaista säilytystä ja huoltoa varten. Pysäköidyt liikkumisvälineet eivät saa aiheuttaa vaaraa tai vaikeuttaa muuta liikumista alueella, ja operaattorin on reagoitava mahdollisimman nopeasti siirtämällä liikkumisvälineet turvallisempaan paikkaan, jos niistä aiheutuu vaaraa tai merkittävää haittaa. Tämä edellyttää sen, että operaattorin on seurattava itse aktiivisesti pysäköityjen liikkumisvälineiden sijaintia ja että operaattorilla on käytössä toimivat palautekanavat mm. viranomaisten yhteydenottoa varten. Liikkumisvälineen siirtotarve voi syntyä mm. seuraavissa tapauksissa:

- Jos liikkumisvälineen pysäköinnistä aiheutuu haittaa esim. liikkumiselle, logistiikalle tai kunnossapidolle.
- Jos liikkumisvälineiden kasautuminen tiettyyn paikkaan estää alueen normaalin käytön.
- Jos liikkumisväline on päätynt jostain syystä toiminta-alueen ulkopuolelle.
- Jos liikkumisväline on päätynt epäsojivaksi katsottuun paikkaan, esim. viheralueelle, ajoradalle, pysäkillt tms.

- Jos liikkumisväline on rikkiäinen, on operaattorin siirrettävä se korjattavaksi 48 tunnin kuluessa vian ilmoittamisesta tai havaitsemisesta.

Yleiset alueet eivät ole liikkumisvälineiden pitkäaikaista säilytystä varten. Tarvittaessa liikkumisvälineet, jotka ovat olleet pitkään käyttämättöminä, voidaan siirtää kaupungin varastoon. Kaupunki voi siirtää liikenteelle haittaa tai vaaraa aiheuttavan liikkumisvälineen maksullisena lähisiirtona tai varastosiirtona. Lähisiirrolla tarkoitetaan siirtoa, jossa liikkumisväline siirretään lähellä olevaan pysäköinnille soveltuvaan paikkaan. Varastosiirrossa liikkumisväline siirretään kaupungin varikolle. Varastosiirrossa liikkumisvälineen voi noutaa suoritettua maksua vastaan kaupungin määrittelemästä paikasta. Liikkumisvälineiden siirtelystä vastaavan henkilöstön on esim. pakettiautokalustolla operoidessaan noudatettava tieliikennelakia. Liikkumisvälineiden pieniä huoltotöitä, kuten akkujen vaihtoa, voidaan lyhytaikaisesti tehdä katualueella, mutta tästä ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa muulle liikkumiselle ja kadun käytölle.

10. Liikkumisvälineet

Liikkumisvälineillä tulee olla selkeä omistaja, joka niistä vastaa. Vähintään operaattorin nimi on oltava selkeästi merkitty jokaiseen liikkumisvälineeseen. Myös operaattorin yhteystietojen löytyminen liikkumisvälineestä on toivottavaa. Liikkumisvälineiden tulee olla toimivia, laadukkaita ja voimassa olevien lakien, asetusten sekä säännösten mukaisia. Rikkiäisiksi tulkitut välineet voidaan siirtää kaupungin varikolle, ja siirrosta peritään siirtomaksu. Operaattorilla pitää olla ennen toiminnan käynnistymistä valmiina huolto- ja palvelujärjestelmä, jolla varmistetaan liikkumisvälineiden jatkuva säilyminen laillisessa ja turvallisessa käyttökunnossa. Operaattori vastaa myös siitä, että käytössä on riittävä määrä huoltohenkilöstöä ylläpitämään liikkumisvälineet ajokuntoisina. Operaattorin tulee kuvata ennen toimintansa käynnistämistä, miten huolto aiotaan järjestää ja kuka siitä vastaa.

11. Tapahtumat

Operaattorin on toimittava yhteistyössä tapahtumien järjestäjien kanssa ja varmistettava tapahtumanaikaisten normaaleista säännöistä poikkeavien rajoitusten ottaminen käyttöön tilapäisesti tapahtumajärjestäjän toiveita tai kaupungin ohjeen mukaisesti. Rajoitukset voivat liittyä

esim. ajonopeuksiin ja pysäköintiin ja poiketa normaalisti käytössä olevista säännöistä. Operaattorin on pyynnöstä avustettava tapahtumajärjestelyiden suunnittelussa liikkumisvälineiden pysäköinnin ja käytön osalta. Tapahtumien jälkeen operaattorin on huolehdittava siitä, että normaalit rajoitukset palautetaan käyttöön.

12. Data ja rajapinnat

Operaattorin on luovutettava anonymisoitua dataa kuten liikkumisvälineiden määrän, matkojen lähtö- ja määränpäättäjien ajoreitteineen ja kellonaikoineen sekä matkojen kokonaismäärät kaupungin viranomaiskäyttöön suunnittelun ja liikkumisen palveluiden edistämiseksi sekä lupaehtojen valvomiseksi. Lisäksi operaattorin on jaettava omiin sovelluksiin ja järjestelmiin asetetut, liikkumisvälineiden käyttöä koskevat kielto- ja rajoitusalueet paikkatietomuodossa. Datan jakamiskäytännöistä on sovittava kaupungin kanssa, mutta data on toimitettava vähintään yhden (1) viikon kuluessa kalenterikuukauden päätyttyä jälkeen. Kaupunki tarjoaa rajapinnat tietojen toimittamista varten.

Kaupunki voi antaa datan myös kolmansien osapuolten nähtäväksi ja käsiteltäväksi, mutta vain kaupungin omien selvitysten ja suunnitelmien edistämiseksi. Kaikki käyttäjiin liittyvä henkilökohtainen data pitää suojata ja prosessoida vallitsevan kansallisen ja EU:n lainsäädännön mukaisesti. Tarvittaessa datan luovuttamisesta voidaan laatia kaupungin ja operaattorin välinen sopimus.

13. Valvonta ja testaaminen

Kaupungin sääntöjen noudattamista varten operaattorin on tarjottava kaupungin määrittelemille yhteyshenkilöille ilmainen pääsy välineiden käytännön testaamista varten eli siten, että testitunnuksilla pääsee kokeilemaan liikkumisvälineiden toimivuutta ajossa ja pysäköinnissä. Vaihtoehtoisesti kaupunki ja operaattori voivat järjestää yhteisiä testitilaisuuksia, joissa sääntöjen noudattaminen todetaan käytännössä yhteisesti. Mikäli testeissä paljastuu puutteita, viestii kaupunki niistä operaattoria, jonka on viipymättä korjattava puutteet.